

LIETUVOS VIETOS BENDRUOMENIŲ ORGANIZACIJŲ SĄJUNGA

Kodas 302541776, Konstitucijos pr. 3, Vilnius, LT-09301. Tel.+370 698 33829, el.p.: lvbosajunga@gmail.com
a/s LT74 4010042402929513 AB Luminor bankas

LR Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai
Ministre@smm.lt, smmin@smm.lt

2021-05-14, Nr. 2021/11(101)

LR Finansų ministerijai
finmin@finmin.lt

BĮ Nacionalinei švietimo agentūrai,
info@nsa.smm.lt

**DĖL DUOMENŲ ATVĖRIMO IR SUMOKĖTO GPM KOMPENSAVIMO TVARKOS UŽ
VAIKŲ UGDYMĄ SAVIVALDYBĖSE**

Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų sąjunga (toliau – LVBOS) įgyvendina projektą „Skaidri Lietuva: vietos bendruomenių įsitraukimas į viešojo valdymo procesus ir korupcijos mažinimą“ pagal 2014-2020 metų Europos sąjungos fondų investicijų veiklos programos 10 prioriteto „Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas“ priemonę „Visuomenės nepakantumo korupcijai didinimo ir dalyvavimo viešojo valdymo procesuose skatinimo iniciatyvos“, kurio metu analizuoja savivaldybių ir valstybės viešojo valdymo sprendimus ir jų įgyvendinimą, skaidrumą bei teikia pasiūlymus jų tobulinimui.

LVBOS projekte dirbančius ekspertus sudomino švietimui ir ugdymui naudojamos lėšos savivaldybėse, jų santykis su gyventojų pajamų mokesčio (toliau - GPM) skirstymu savivaldybėms ir dirbančių gyventojų migracija žiedinėse savivaldybėse. Lietuvos savivaldybių biudžetuose didžiausia dalis lėšų tenka vienai programai – švietimo ir ugdymo procesų užtikrinimo. Panagrinėjus tik 5 didžiųjų miestų 2020 m. biudžetus, matyti, kad švietimo sričiai skiriama iki 47 proc. nuo bendrojo biudžeto (Kaunas – 46.6%, Vilnius – 46.7 %, Šiauliai - 41.08 %, Panevėžys – 45.8%). Apie pusę savarankiško savivaldybių biudžeto sudaro pajamos iš GPM.

Pastaraisiais metais į didžiųjų Lietuvos miestų priemiesčius migruoja tinkamesnio būsto ieškantys bei aukštesnes pajamas gaunantys miestų gyventojai arba jau gyvenantys rajonuose, tačiau dirbantys mieste. Savo gyvenamąją vietą jie deklaruoja rajono savivaldybėje. Jų sumokamas GPM patenka į rajonų savivaldybių biudžetus, tačiau nemaža dalis gyventojų vaikų ugdymui naudojami miestų ugdymo įstaigų paslaugomis. Nesant atvirų duomenų, aiškios apskaitos ir tinkamai

LIETUVOS VIETOS BENDRUOMENIŲ ORGANIZACIJŲ SĄJUNGA

Kodas 302541776, Konstitucijos pr. 3, Vilnius, LT-09301. Tel.+370 698 33829, el.p.: lvbosajunga@gmail.com
a/s LT74 4010042402929513 AB Luminor bankas

reglamentuotos GPM kompensavimo tarp savivaldybių tvarkos, sudaromos prielaidos „kiškiavimo“ problemai (reiškiny, kai naudojamosi viešomis gėrybėmis, sukurtomis iš mokesčių mokėtojų sunešto biudžeto ne ten, kur tie mokesčiai sumokėti). Pagrindinis rodiklis, lemiantis savivaldybių biudžetų pajamų apimtį, yra įstatymu tvirtinama GPM dalis (procentais), tenkanti savivaldybių biudžetams. Taip savivaldybių biudžetams 2021 metais bus skiriama 46,93 proc. (2020 metais buvo patvirtinta 46,21 proc.).

Žiedinių didžiųjų miestų atlikta analizė parodė, kad kasdien į miestus atvyksta apie 10-13 proc. rajonų gyventojų, dirbančių mieste. Konstatuota viena iš švietimo ir ugdymo problemų, kad šių gyventojų vaikai naudojami miesto švietimo ugdymo paslaugomis, o jų tėvų uždirbtas GPM lieka rajono savivaldybėse. Klaipėdos bendruomenių asociacijos savanoriai atliko Klaipėdos atvejo analizę, kuri atskleidė, kad kasdien į Klaipėdos miestą iš rajono atvykstančių 19 tūkst. „dienos gyventojų“ kartu į miesto švietimo įstaigas atveža 2000-3000 vaikų. Panagrinėjus kitų didmiesčių skelbiamus spaudoje duomenis, Vilniuje atitinkamai atvežama apie 5000-7000 vaikų, Panevėžyje ir Šiauliuose apie 13 proc. visų besimokančių vaikų, Kaune – apie 3500-4000 vaikų - darželinukų. Nesant atvirų duomenų darome prielaidą, kad didesnės jų dalies tėvų GPM patenka į rajono savivaldybių biudžetą. Atskirai paminėtinas yra Kauno miesto atvejis, kai miesto savivaldybės taryba priėmė sprendimą nuo 2020 m. sausio 1 d. drastiškai padidinti darželių mokesčių atvežamų iš rajonų vaikams. Nustatytas atlygio už ikimokyklinio ugdymo paslaugas dydis ne Kauno mieste gyvenamąją vietą deklaravusių šeimų vaikams sudarė 9,20 euro už kiekvieną vaiko lankyta ar nelankyta, bet nepateisintą dieną. Jei abu vaiko tėvai yra Kauno miesto gyventojai, šio miesto savivaldybė taiko 8,62 euro lengvatą. Tai sukėlė didelį rezonansą ir teisminius ginčus. Tik 2021.02.10 apeliacine tvarka Vyriausybės atstovo Kauno ir Marijampolės apskrityse skundą dėl galimo diskriminacinio ir neteisėto Kauno miesto savivaldybės tarybos sprendimo, susijusio su darželinukų skirtingu apmokestinimu, išnagrinėjęs Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas panaikino ankstesnę darželinukų apmokestinimo byloje priimtą nutartį, kuri buvo palanki Kauno valdžiai.

Neturėdamos patikimų duomenų, miestų savivaldybių administracijos negali tinkamai apskaičiuoti kompensuoti už vaikų ugdymą privalomos pervesti iš rajono į miesto biudžetą sumos ir pateiktos savivaldybių apmokėjimo už paslaugas sąskaitos neatitinka realių duomenų. Pažymėtina, kad tai liečia tik darželinukus, tuo tarpu valstybė garantuoja nemokamą mokymąsi valstybės ir savivaldybių bendrojo ugdymo mokyklose. Siekdama įgyvendinti šį principą ir užtikrinti finansavimo tvarumą, valstybė įvedė „**pinigai paskui mokinį**“ finansavimo principą („mokinio krepšelį“).

LIETUVOS VIETOS BENDRUOMENIŲ ORGANIZACIJŲ SAJUNGA

Kodas 302541776, Konstitucijos pr. 3, Vilnius, LT-09301. Tel.+370 698 33829, el.p.: lvbosajunga@gmail.com
a/s LT74 4010042402929513 AB Luminor bankas

Nesant visuotinai patvirtintos realiai patirtų su ugdymo procesu susijusių išlaidų kompensavimo tvarkos, savivaldybės taiko netinkamą vadinamą „ūkio išlaidų“ apskaičiavimo metodiką, sąskaitą rajonams pateikdama tik už su nepedagoginių darbuotojų darbo santykiais ir patalpų išlaikymu susijusias išlaidas. Vien Klaipėdoje skaičiuojamos miesto gyventojų netenkamos, dėl netinkamos apskaitos nuostolių, sumos dydis sudaro ~4 mln. EUR. Pagal parengtą Klaipėdos m. savivaldybės administracijos sutartį, kurią pasirašyti rajono savivaldybė gali, bet neprivalo, apskaičiuota kompensavimo suma už 2020 m. sudaro 136 tūkst. EUR, t.y. 29 kartus mažiau, nei realios su rajono vaikų ugdymu, kurių tėvų GPM tenka rajonui, patirtos Klaipėdos miesto išlaidos. Ir tokia situacija kartojasi kasmet. Su panašia problema susiduria ir kitų didžiųjų miestų savivaldybės.

Tokiu būdu, mokyklų išlaikymo išlaidos gula ant miesto gyventojų pečių.

Naujoji Vyriausybė, šių metų pavasarį viešai pristatydama planus, vienu iš svarbiausių tikslų įvardino **viešų duomenų atvėrimą**.

LVBOS siūlo paviėšinti duomenis apie gyventojų sumokamą GPM, susijusią su asmenų gyvenamosios vietos deklaravimu ir šeimos vaikų lankomų švietimo ir ugdymo įstaigų priskyrimą savivaldybei. Tai paskatintų ir padėtų visuomenei ir institucijoms analizuoti, lyginti duomenis su esama situacija ir siūlyti sprendimus pokyčiams inicijuoti.

LVBOS siūlo sudaryti darbo grupę, kurios tikslas būtų, išnagrinėjus situaciją didžiųjų miestų ir žiedinėse savivaldybėse, parengti švietimo ir ugdymo išlaidas patiriančioms, bet GPM dalies iš paslaugos naudotojo negaunančioms, savivaldybėms kompensavimo tvarką bei aiškią metodiką išlaidų dalies, tenkančios vienam ugdytiniui, apskaičiavimui.

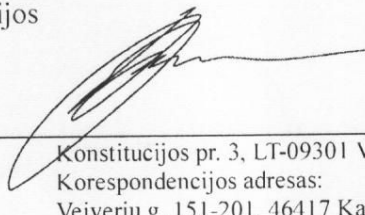
Šie sprendimai padėtų išvengti mokesčių pasiskirstymo tarp savivaldybių problemos, kuri visuomenės yra vertinama kaip nesąžiningo valdžios ir tarnautojų veikimo pavyzdys ir trukdo kurti pasitikėjimu grįstus santykius.

Pagarbiai,
Lietuvos vietos bendruomenių
organizacijų sąjungos Pirmininkas

Ramūnas Navickas

Klaipėdos bendruomenių asociacijos
Pirmininkas

Renaldas Kulikauskas